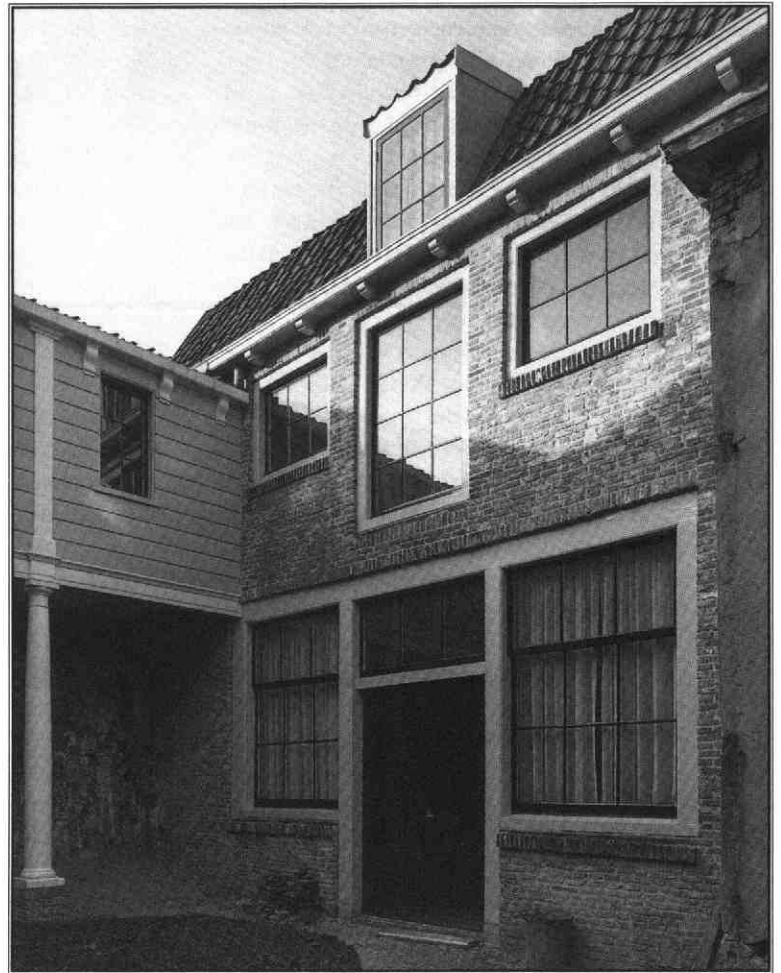


# Stichting Het Utrechts Monumentenfonds, een van de kinderen van de Vereniging Oud-Utrecht

PETER DE WIT, DIRECTEUR UMF

*Wie er oog voor heeft merkt op dat de historische binnenstad van Utrecht vol staat met architectonisch waardevolle gebouwen. Een honderdtwintigtal monumentale panden, daterend uit de late middeleeuwen tot en met de twintigste eeuw, is eigendom van de stichting Het Utrechts Monumentenfonds (UMF), die de panden beheert, verhuurt en zorgvuldig onderhoudt. Aan de wieg van het Utrechts Monumentenfonds stond de Vereniging Oud-Utrecht, die gezamenlijk met het gemeentebestuur van Utrecht in 1943 het Utrechts Monumentenfonds oprichtte.*

De gedachte dat het beschikbaar stellen van financiële middelen een drijfveer zou kunnen zijn om mensen ertoe te zetten monumentale panden voor verval te behoeden, leidde in 1933 tot het plan om een monumentenfonds op te richten. Uit de ingekomen stukken voor de vergadering van 24 februari 1933 van het bestuur van Oud-Utrecht blijkt dat het Utrechts gemeentebestuur en Vereniging Oud-Utrecht wat betreft deze gedachte op één lijn zaten: 'Schrijven van het College van B. en W. der gemeente Utrecht dd. 7 Febr., betreffende voorkoming van verval van monumenten met ontwerpstichtingsbrief voor de stichting 'Het Utrechtsch Monumentenfonds' en afschrift van de daarop betrekking hebbende toelichting van de Monumentencommissie'. Nadat de heer Schuylenberg (van 1923 tot 1945 bestuurslid van Oud-Utrecht) verslag had gedaan van de op 13 februari 'met den Wethouder van Openbare Werken ten stadhuis gehouden bespreking' werd overeengekomen aan B. en W. te



berichten 'dat het bestuur van Oud-Utrecht er prijs op zal stellen de grootst mogelijke medewerking te verlenen, om het plan tot uitvoering te helpen brengen en het fonds zoo sterk mogelijk te maken'.

Toch duurde het nog tot 1943 alvorens de stichting 'Het Utrechts Monumentenfonds' (UMF) door de gemeente Utrecht en de Vereniging Oud-Utrecht in gezamenlijke coöperatie werd opgericht. In de statuten werd onder andere als doelstelling vastgelegd 'de bevordering en bewaring van het stedelijk schoon'. Hieruit spreekt de grote verwantschap in doelstelling tussen het

UMF en haar oprichter, de Vereniging Oud-Utrecht. In het zes koppige bestuur van het UMF wordt van oudsher een der leden benoemd door en uit het bestuur van de Vereniging Oud-Utrecht.

Vanaf haar eigen oprichting in 1923 heeft de Vereniging Oud-Utrecht grote belangstelling getoond voor het historische materiële erfgoed van de stad Utrecht en haar omgeving. De vijftiger en zestiger jaren van de twintigste eeuw kenmerkten zich onder andere door nieuwe inzichten op het gebied van stedenbouw en het belang van het verkeer. Kenmerkend waren plannen voor singeldemping, straatverbre-

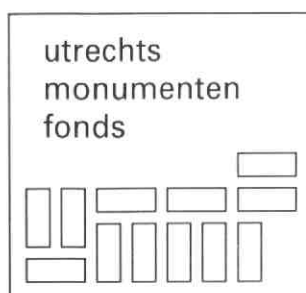
Het UMF-kantoor  
in de Dorstige  
Hartsteeg (1977).  
Foto: Het Utrechts  
Archief

ding en verkeersdoorbraken, die dikwijls ingrijpende gevolgen hadden voor het historisch gegroeide stadsbeeld van Utrecht. De vereniging Oud-Utrecht en haar dochter het Utrechts Monumentenfonds wierpen zich bij deze ontwikkelingen op als wakers over het cultuurhistorische belang van de oude binnenstad.

De geschiedenis van het Utrechts Monumentenfonds kent een tweetal nader te onderscheiden periodes. De eerste periode, daterend van 1943 tot circa 1965 kenmerkte het UMF zich als een echte fondsinstelling. Omdat er in die periode nog geen mogelijkheden waren voor het aanvragen van restauratiesubsidies verstrekke het UMF financiële bijdragen aan de eigenaren van monumentenpanden. Het fonds beheerde een potje, gevoed door gemeente en begunstigers van het UMF, waarop een beroep kon worden gedaan voor het verkrijgen van kleine bijdragen bij de restauratie van monumentale onderdelen en stoepen van huizen. Dit resulteerde in een zestigtal deelrestauraties, waarin het UMF financieel participeerde.

Toen in 1961 de Monumentenwet tot stand kwam en door de overheid (rijk, provincie en gemeente) subsidieregelingen voor woonhuisrestauraties in het leven werden geroepen veranderde het UMF zijn werkwijze. Van een financieel fonds ontwikkelde het UMF zich tot een restaurerende instelling die zelf panden ging aankopen om ze met subsidie te restaureren en vervolgens exploitabel te verhuren. Daarbij heeft het UMF ook altijd een sociale doelstelling gehad; indien mogelijk werd door een redelijke huurstelling voor een ieder de mogelijkheid geschapen om in een

monumentaal pand te kunnen wonen. In 1966 werd het eerste pand aangekocht en in de loop der jaren breidde het monumentale bezit van het UMF zich gestaag uit tot een honderdtwintigtal panden in de Utrechtse binnenstad. Het UMF ging een voorloperfunctie vervullen in monumentaal Utrecht. Woningen werden aangekocht in allerlei variëteiten zoals de Mierops- cameran aan de Springweg, de Fundatie van Maria van Pallaes, de Bruntenhof en de Margrethenhof, panden aan de grachten en Cultureel Centrum 't Hoogt. Gezien de



hoge prijzen op de onroerendgoedmarkt en de teruglopende subsidiemogelijkheden voor restauraties is de rol van het UMF de laatste jaren noodzakelijkerwijs verschoven van een restaurerende instelling naar een behurende instelling. De primaire doelstelling van het UMF blijft echter nog steeds restaureren.

Hoewel de restauratie-activiteiten het meest in het oog springen heeft het UMF ook altijd getracht de belangstelling van burgers voor het 'historisch erfgoed' te wekken. Het UMF kent een drietal werkgroepen, te weten de werkgroep Documentatie, de werkgroep Historisch Onderzoek en de werkgroep Publiciteit. Het UMF telt op dit moment circa 2500 begunstigers en geeft een eigen periodiek 'SteenGoed' uit, waarin thematisch het

historisch onderzoek van een specifiek stukje Utrecht belicht wordt. Daarnaast kent het UMF een eigen toewijzingscommissie, die vrijkomende woningen toewijst aan gegadigden. Aangezien de Dienst Woonservice, alvorens een woonvergunning te verlenen, het inkomen van de potentiële huurder toetst aan de gevraagde huur en de passendheid van het gebodene, past dit toewijzingsbeleid binnen de gemeentelijke richtlijnen. Het UMF kent momenteel een wachtlijst, waarvoor alleen begunstigers zich kunnen aanmelden, met daarop enkele honderden potentiële huurders. Gezien de omvang van deze wachtlijst en de geringe doorstroming is de inschrijving voor nieuwelingen voor alsnog beperkt tot de leeftijdscategorie 50+.

Het Utrechts Monumentenfonds genereert haar inkomsten uit de huuropbrengsten, de bijdragen van begunstigers en eventuele schenkingen en legaten. Vanaf januari 2001 staat de voordien gesubsidieerde stichting UMF geheel op eigen benen. De gemeente Utrecht heeft in een aantal jaren haar subsidie aan het UMF afgebouwd. Dit impliceert dat het UMF in de toekomst met een blijvend sluitende financiële exploitatie zal moeten werken. Het UMF is gevestigd in een prachtig gerestaureerde bebouwing rondom een historisch binnenplaatsje aan de Dorstige Hartsteeg te Utrecht. Met het oog op de toekomst, waarin het goed onderhouden van (gerestaureerde) monumentale panden een steeds belangrijker item wordt binnen de monumentenzorg, bezit het UMF een eigen werkplaats en een eigen timmer-, stukadoor- en schilderploeg voor het onderhoud van haar woningen.